

Kaj pomeni religija za človeka?

UVOD

Uvodoma povzemamo Avguštinovo misel, ki pravi: *"Zato hočem izpovedati, kaj o sebi vem, izpovedati pa tudi, česa o sebi ne vem; zakaj tudi to, kar o sebi vem, vem le, ker me ti razsvetljuješ; a česar o sebi ne vem, tega toliko časa ne vem, dokler ne postane moja tema kakor poldan pred tvojim obličjem."* (Avguštin, *Izpovedi X*, 5.) Avguštin nam govori o svojem izkustvu verovanja v Boga. Razkriva nam temeljne razsežnosti človekovega verovanja in izkustva religioznega. V današnjem času, v bolj ali manj sekularizirani in razkristjanjeni kulturi verovanja v Boga, kot ga doživlja verni človek, danost verovanja ni več samoumevna.

Vprašanje verovanja je vedno bolj stvar osebnega premisleka in odločitve. Nekateri ga uvrščajo na področje zasebnega in zdi se, da bi želeli, da postane vedno bolj neopazno in skrito, zopet drugi zagovarjajo njegov značaj javnega. Vprašanje verovanja ostaja in postaja vedno bolj aktualno. Religija je temeljni in osnovni človekov dejavnik, odkar segajo sledi človeka v zgodovini. Zgodovina in današnji čas prinaša mnoge teologe in druge strokovnjake, ki strokovno ali drugače

pristopajo k vprašanju Boga, religije in človeka.

Danes je študij religije pomemben, ne zgolj z religijsko-filozofskega vidika, ampak tudi z družbeno-političnega stališča. Navsezadnje postaja pomemben, če ne tudi ključni, temelj družbenega razvoja ter vprašanja prihodnosti človeštva, ki z vsako generacijo išče nove družbene paradigme.

Kaj je religija? Kam sega njen razvoj? Kakšna je bila njena vloga v zgodovini in kakšno vlogo igra danes? Kakšno mesto ima v človekovem življenju in svetu, v katerem živi? Ali sploh lahko preživi družba brez religije? Ta in mnoga druga vprašanja se postavljajo, ko razmišljamo in razpravljamo o religiji. Najprej bomo pogledali sam pojem religije in njen razvoj skozi zgodovino. Nadalje sledi poglavje o vprašanju Boga kot predmetu človekovega življenja ter poglavje o mestu religije, kot dela človekove zavesti. Kakor bomo videli, je religija t. i. ohranjevalka smisla in je sestavni del človekove simbolne zavesti. V zadnjem delu sledi poglavje pogleda in vloge Katoliške cerkve v odnosu do drugih religij ter ostalih modernih in postmodernih izzivov, na katere sodobni človek terja odgovor.

1 POJEM RELIGIJE SKOZI ZGODOVINO

Za razumevanje pojma religije in mnogih drugih zadev človekovega življenja je odločilno izročilo, ki smo ga prejeli od svojih prednikov. Zahodnoevropska družba je utemeljena na judovsko-krščanskem religioznem izročilu, grški miselni kulturi in rimskem pravno-državljskem redu. Seveda pa imajo ta izročila svoje izvore v še starejših podlagah in starih rodovih. Kot smo rekli, je izvorni pojem religije latinski (*religio*) in je zaznamovan z rimskim razumevanjem življenja ter z njegovo pravno zavestjo. Znano je tudi, da latinski pojem religije nima ustreznega ekvivalenta v grščini. Najbližje so mu izrazi, ki se uporabljajo v povezavi z obredji češčenja bogov. Zato je privzetje tega pojma v krščanstvu sekundarni pojav in je posledica soočenja z obstoječo religijo v rimskem imperiju. V odnosu do drugih verstev pri krščanstvu v pojmovanju religije pride tudi do vsebinske spremembe, ker je v ospredje tako stopila notranja razsežnost religije kot odnosa do osebnega Boga. Spoj judovsko-krščanskega razodetja in grške filozofije je močno vplival na svetovno zgodovino in njen duhovni, kulturni in civilizacijski razvoj.

Znani rimski filozof in pravnik Cicero (106 pr. Kr. – 43 pr. Kr.) je skušal etimološko razložiti pojem religije in ga opiše kot *vestnost*, saj je *religiosus* "tisti, ki vedno znova opravlja in gre skozi to, kar pripada čaščenju božanskega". Kasneje Laktancij poda razlago in izhaja iz besede *religari*, ki pomeni povezati, zato religija pomeni vez pobožnosti, s katero smo povezani z Bogom. Kasneje to razlago sprejme tudi Avguštin (354-430). Obenem se v tem obdobju pridruži še ena etimološka razlaga, ki pojem religije navezuje na pojem *reeligere*, ki pomeni *ponovno izbrati*. Religiozni človek se namreč vedno znova odloča za Boga, mora ga vedno znova izbrati. Vidimo, da je tudi tukaj vedno bolj v ospredju osebna odločitev pri religioznosti.

Srednji vek *religio* naveže na moralno filozofsko ozadje pojma kreposti oziroma vrline

(lat. *virtus*). Tomaž Akvinski (1225-1274) pravi, da je religija *naravna krepost človeka, da daje Bogu to, kar mu je dolžan*. Sicer pa Akvinski poda opredelitev religije, ki je postala splošno razširjena: religija je "usmerjenost na Boga" (*religio proprie importat ordinem ad Deum*). Povzamemo lahko, da religija velja za prirojeno sposobnost človeka, ki ustreza naravnemu zakonu, saj se vedno in pri vseh narodih človek obrača na bogove in jim daruje.

Konec srednjega veka in prehod v novi vek sta povezana s koncem enotnega krščanskega zahoda ter z vse večjo pluralnostjo v smislu krščanske delitve (reformacija), nastajanja nacionalnih držav in odkrivanja novih kultur in verstev. Z distanco od krščanstva se pojavijo poskusi, da bi našli skupni naravni temelj vsem religijam, t. i. iskanje naravne religije. S samo pluralizacijo pojma se pojavlja tudi širitev njegovega pomena do kompleksnosti, ki jo poseduje še danes. Tradicionalni govor o religiji je predpostavljal pogled od znotraj oziroma refleksijo religioznega življenja. Novi vek pa vedno bolj uveljavlja pogled od zunaj in obravnava religiozni fenomen v domnevni znanstveni distanci. Tako objektivna religija je predmet preučevanj znanosti (npr. sociologija, psihologija, antropologija, itd.) in filozofske kritike. Slednja pa postavlja pod vprašaj naravno osnovo religije in poskuša religiozni fenomen zvesti na druge, nereligiozne dejavnike. Danes je razširjeno sistematično preučevanje religij, s katerim se ukvarja t. i. religiologija. V ospredju je raziskovanje pojavnih oblik religij, ki vedno bolj dokazuje težave enega samega pojma za opis različnih nazorov in praks posameznih verstev. Množica religij hkrati predstavlja izziv za razmislek o specifičnih predpostavkah konkretne religije in o njej lastnih razumevanjih odnosa do presežnosti.

2 BOG KOT PREDMET ČLOKOVEGA RAZPRAVLJANJA

Pojem religije opredeljujemo kot *skupek verovanj, obredij in norm*, s katerimi človek

izraža in udejanja svoje odnose do presežne stvarnosti oziroma do svetega in božanstva. V sodobnem svetu lahko z ene strani obžalujemo dejstvo, da je tudi Bog postal predmet človekovega razpravljanja in tehtanja za in proti. To vprašanje se zastavlja v okviru notranje in zunanje razsežnosti religije. Mnogokrat namreč religija kot eksistencialna odločitev postaja ne le v javnosti, ampak celo v znanstvenih krogih premalo razvidna. Zopet je občestvena razsežnost oziroma religiozna identifikacija verskih skupnosti v globalizacijskih procesih eden bistvenih problemov ne le manjših religioznih skupin, temveč tudi velikih monoteističnih religij.

Ko govorimo o Bogu kot predmetu človekovega razpravljanja, govorimo pravzaprav o religiji. Sprašujemo se, kaj pravzaprav je religija; kakšen je njen pomen; kakšno kompleksnost predstavlja njen pojem in pojav za današnjega človeka in njegovo okolje; navsezadnje se lahko vprašamo, kdo je pravzaprav Bog za človeka. V družbi, v kateri živimo, družbi *novoveške pluralizacije* različnih kulturnih oblik in religij, imamo pred očmi vseskozi človeka, saj je religija njegov sestavni antropološki del. Z njo se človek srečuje skozi vso svojo zgodovino. Zato je pomembno, da v svetu in družbi, ki nas obdaja, razumemo temeljne postavke razumevanja religije in njen razvoj v zahodnem svetu.

Izvor pojma *religio* je latinski in je tako zaznamovan z takratnim rimskim razumevanjem življenja vključno z njegovo pravno zavestjo. Na eni strani pomeni vestno izpolnjevanje dolžnosti in obredov, ki si bili v času antičnega Rima, zapovedani v odnosu do bogov. Ključna pri razumevanju pojma religije je povezanost med pojmom *religije* in *obreda*. Obred namreč močno poudarja in izraža zunanjo razsežnost same religije.

Skozi zgodovino in razvoj novoveške pluralizacije različnih kulturnih oblik in religij je krščanstvo kot religija postala ena izmed oblik *družbene pojavnosti*. Pluralnost in množica religij ter prepričanj za katoliško Cerkev postavlja vedno večji izziv in navsezadnje v

mnogih vprašanjih tudi problem. Iz zgodovine vemo, da je, sociološko gledano, katoliška Cerkev imela prvenstvo nad družbenim dogajanjem. Zopet pa družbena pluralnost vedno bolj spodbuja znanstveno-filozofsko raziskovanje in odpira mnoga vprašanja religijsko-filozofske narave.

V srednjem veku je veljala religija za povezovalno tkivo med različnimi področji osebnega in družbenega življenja, ki jih je poznal srednji vek. V svojih začetkih je bila tako *teologija* znanstvena panoga in je določala okvirje in pravila razumevanja vprašanj religije oziroma religij. Skozi razvoj zahodnoevropske družbe se je v tem okvirju tako uveljavil pojem religije, ki je zato tesno povezan s krščanstvom. Deloma sta ga oblikovala tudi judovstvo in islam. Nadaljnji razvoj pojma religije in pojav univerz pa prinese pojem znanosti.

Metodološko gledano je razvoj znanosti o religiji tesno povezan z razvojem filozofske metodologije. Pojav religije se namreč ne da razložiti z eno samo znanostjo, kar so sicer poskušali nekateri zgodovinarji, psihologi, filozofi in sociologi. Religija je namreč širok in vsestranski pojav, tako da vsak *enostavni* poskus njenega obravnavanja pomeni zgolj "zoženje" znanosti o religiji. Novi vek začne preučevati religijo z razsvetljskim razumskim navdušenjem in zagnanostjo. V nadaljevanju pa se vedno bolj postavlja vprašanje, ali je religija temeljna človekova dejavnost, ter ali je človek temelj religije. Vedno bolj kot za posameznika postaja prevladujoče vprašanje za družbo, saj naj bi bila religija predvsem družbeni pojav (K. Marx, M. Weber in E. Durkheim). Na eni strani različni avtorji (R. Otto, van de Leeuw, M. Eliade in Kristensen) izpostavljajo *presežno (transcendentno) naravo religije* in postavljajo v ospredje njeno antropološko razsežnost in znanstveno neopredeljivost. Danes pa različni sociologi (U. Beck, D. Martin, R. Bellah) izhajajo iz te antropološke samoumevnosti in poudarjajo, da je religija odločilni dejavnik človeka in družbe. Iz zgodovine vidimo, da je religija

pomemben človekov pojav in odraža napetost med antropološko odprtostjo človeka kot bitja in težnjo po sistemski in institucionalni dokončnosti in urejenosti.

Najvidnejši kritiki religije, posebno krščanstva, so predvsem K. Marx, F. Nietzsche in S. Freud. Njihova odklonilna izhodišča so zelo različna, a kljub tej različnosti so v svoji kritiki, metodološko gledano, zelo podobni. Vsi namreč religije ne zavračajo naravnost, ampak jo vidijo kot nekakšen simptom za nekatere druge človekove pomanjkljivosti. Po njihovem namreč religija ni izviren pojav, temveč je posledica nekega človeškega, bolezenskega in nenormalnega stanja. Marx jo pojmuje kot posledico splošne človeške družbene odtujenosti. Pri Nietzscheju sta religija in morala posledica dekadentne volje do moči. Pri Freudu pa je religija posledica psihične nezrelosti. Vsi tako predstavljajo religijo kot posledico nekega nezdravega človekovega stanja, ki jo poraja, in bo na koncu izginila sama po sebi kakor bolezenski simptom, ki izgine, ko mine bolezen, ki ga povzroča. Danes vemo, da je zaradi političnega in socialnega vpliva, ki ga je imel marksizem v komunističnih državah, vse od boljševistične revolucije leta 1917 do padca Berlinskega zidu leta 1989, marksistična kritika pustila največ vpliva. Posebno še v državah, kjer je v določenem obdobju vladala komunistična marksistična stranka in njena ideologija. Glavna kritika Karla Marxa (1818-1883) in Friedricha Engelsa (1820-1895) je v tem, da označujeta religijo kot opij človeka. Moderna kritika religije pa se je razmahnila z razsvetljskim procesom. Značilnost te kritike je vedno večje osamosvajanje uma in "odrivanje" mitsko-religiozne in posebej konkretno oblikovane krščanske religioznosti, kar doseže višek z razvojem sodobnih totalitarizmov.

3 RELIGIJA KOT SESTAVNI DEL ČLOVEKOVE SIMBOLNE ZAVESTI

Novi vek in novoveška miselnost prineseta z novoveško znanstveno paradigmo, z

novimi družbenimi odnosi in novim položajem človeka v družbi religiji nove perspektive, ki so pomembne za pojmovanje religije kot take. Novoveška znanstvena paradigma je utemeljena na človeku kot osebk (subjektu). Posledično religija postane le eden izmed izraznih oblik človeka kot osebk ali več osebkov. To pa pomeni omejevanje religije na takšne ali drugačne okvirje, ki so le izraz dobe, kraja, metodike avtorja ali ideologije, ne izražajo pa celostnega pojava religije. Ker je tako religija del osebk, kot so poudarili različni psihoanalitiki (Freud, Jung, Adler), ima pomembno plat človekove notranjosti oziroma intimnosti, zato je tudi samo vprašanje vedno bolj občutljivo. Človekova notranjost je namreč težko razločevalno (analitično) dosegljiva, zato so se in se še vedno pojavljajo različne enostranskosti, ki so v mnogih izhodiščih zgrešene. Nadaljnja vprašanja religije predstavljajo vedno bolj zožene predpostavke in pristopi, ki so skušali znanosti postaviti vprašanje, *ali je mogoče vse ali vsaj večino religij obravnavati pod skupnim imenovalcem, ne da bi pri tem ostali pri njeni zgolj sociološki, psihološki ali kaki drugi redukciji.*

Smisel kot osnovna danost religioznega človeka utemelji religiozno bistvo osebk. Nosilec religije in njeni temeljni dejavnik je človek, ki išče smisel življenja in s tem praviloma tudi *pot do Boga*. Skozi tak antropološki pogled so religije med seboj primerljive in zato je lahko človek splošni temelj, preko katerega lahko vzpostavimo tudi primerjavo med posameznimi religijami. Navsezadnje lahko utemeljimo celostno gledanje na religijo, hkrati pa tudi razumevanje posameznosti vsake religije. Problem smisla in upanja človekovega življenja pogojuje in odpira najpomembnejšo religijsko-filozofsko dilemo in določa pomen in vlogo religije v človekovem osebnem in družbenem življenju. Zato lahko trdimo, da je *vprašanje smisla* skupni antropološki imenovalac obravnave religije. Religijska razsežnost se namreč ne sklene zgolj v človeku, ampak vprašanje smisla izraža in opredeljuje kot bitje presežnosti.

Človek kot bitje presežnosti pa je osnovna antropološka značilnost religije, saj izraža človekovo eshatološko držo.

Religiologija za razliko od religijske filozofije ne seže do tega bistvenega (lahko rečemo religijsko-filozofskega) vprašanja. Zaustavi se zgolj pri naštevanju tega, kar ima določena religija za smiselno oziroma temeljno. Religijska filozofija pa se dotika prav religije in njene pojavnosti kot take, ne glede na katerokoli religijo. Rečemo lahko, da se filozofsko razmišljanje z vprašanjem o Bogu srečuje ravno po zaslugi religije, preko katere prihaja v stik s to idejo. Prav tako je razumljivo, da se filozofsko spraševanje o Bogu in razmišljanje o njem prej ali slej dotakne tudi samega religioznega pojava,

v katerem pa je izvorno mesto za človekovo razmerje do Boga. Filozofija religije obravnava religiozni pojav in mu hoče predvsem določiti pomen in mesto v človekovem življenju. Na tem mestu se filozofija religije tesno povezuje s filozofsko antropologijo. Slednja na področju človekovega religioznega življenja določa in povezuje filozofsko pojmovanje človeka in smisel njegovega življenja.

Kamorkoli se ozre človek, bodisi v svojo zgodovino ali spomin, povsod najdemo sledove človekove sposobnosti, kako oblikuje svet okoli sebe. Simbolna sposobnost človeka pomeni, da je vse, kar človek počne, zaznamovano z njegovim gledanjem na stvari, ali da je vsaka (človeška) stvar plod njegove umske sposobnosti, da si svet prisvoji.

Svetovno znani misijonar slovenskega rodu Pedro Opeka prinaša novo upanje za novo življenje najbolj zapuščenim in oddaljenim na afriškem otoku Madagaskar. Preko ustanovljenega humanitarnega združenja Akamasoa (Dobri prijatelji) tako vrača dostojanstvo najbolj revnim prebivalcem tega otoka.

Foto: Janez Oblonšek

Najpomembnejši človekov simbolni sestav je gotovo človeška govorica. Človek uporablja besede, da z njimi poimenuje stvari in jim s tem daje smisel. Če zaključimo, lahko rečemo, da ni nobene stvari v človekovem življenju brez te simbolne osnove. Človek je *simbolno bitje*, hkrati pa tudi *bitje presežnosti*. Človek zre v prihodnost in ni nikoli zadovoljen zgolj s tem, kar je, ampak hoče vedno preko tega. Priti hoče do zadnjih temeljev biti. Navsezadnje človek vse svoje početje postavlja v odnos do zadnjega temelja, do absolutnega bitja, do Boga, in ne more iz tega odnosa izstopiti. Religija tako človeka po naravi vklepa v določene odnose do soljudi, do narave, do vsega, kar je. Človek pred tem ne more ostati nevtralen, ampak se vedno znova opredeljuje.

4 KATOLIŠKA CERKEV IN RELIGIJA

Razvoj znanosti v novem veku spodbudi človekovo raziskovalno žilico. Človek je hotel sam sebi in svetu priti do dna. V tem času pa nastopu tudi t. i. spor med novoveško znanostjo in teologijo oziroma Cerkvijo. Slednja začuti nevarnost, da se človek ob raziskovanju določenih področij preveč oddalji od celote. Po drugi strani pa preti nevarnost in bojazen, da človeštvo samo prevzame v svoje roke področja, ki jih je doslej urejevala Cerkev. Vemo, da si je znanost prisvojila ta področja in jih nekako vzela v svoje roke. Vendar je zaradi lastne neomejenosti in nekontroliranosti zašla v krizo, ki jo danes razodevajo posebno vprašanja okolja, oboroževanja ter drugih tehničnih pridobitev in posledic, ki smo jim priča vsak dan. Odprejo se nova vprašanja in novi etični problemi. Predvsem na področju začetka človekovega življenja in vprašanja prihodnosti sveta, kako naj razvijemo svet, da bomo sploh še obstali.

V moderni dobi postaja svet vedno bolj *globalna vas*. Proces moderne dobe, s katero označujemo vse dogajanje v svetovni družbi v zadnjih stoletjih, je ustvaril pogoje za t. i. proces globalizacije. Posebej se je v novoveški družbi zaostril odnos med svetom in Bogom.

Ta se je zaostril zaradi postavitve človeka v središče svetovnega dogajanja. Pojavilo se je najbolj žgoče vprašanje: *človekovo organiziranje sveta*. Postmoderni človek oziroma človek sedanjega časa kot končni proizvod individualistične usmerjenosti se čuti vrženega v prazen brezoblični svet. Človek je danes pozabil na svoj izvor. Zato si danes človek vprašanje odnosa do sveta, do Boga in lastnega odnosa do samega sebe zastavlja drugače, kot so si ga ljudje v preteklosti. Kljub temu pa to vprašanje ni nič manj pereče, kakor je bilo nekoč.

Globalizacija sveta prinese vedno bolj *globok svet* in kliče k dialogu različnih partnerjev. Globalizacijo sicer pretežno določajo finančno-gospodarski lobiji, pa vendar se človeku s tem vsak dan postavljajo novi izzivi. Na drugi strani se postavlja vprašanje vloge krščanstva in Cerkve. Cerkev namreč sooblikuje proces moderne dobe. Hkrati pa sta tako Cerkev kot družba odvisna od teh procesov.

Za vlogo Cerkve v razvojnih procesih moderne sta značilni predvsem dve drži: *krepitev sistema*, da bi Cerkev lahko enakovredno delovala nasproti modernim sistemom, in *obrambna drža* do razvoja moderne civilizacije in njenih pridobitev, čeprav ji je in jih še danes uporablja tudi sama Cerkev. Na tem mestu velja omeniti vlogo Pija IX. (1846-1878), ki je v začetku zelo odprta moderni, kasneje pa zaradi revolucije leta 1848 in uporov v papeški državi postane odločen nasprotnik modernih tokov. To potrjuje predvsem njegova drža na I. vatikanskem cerkvenem zboru (1869/70). Njegov naslednik Leon XIII. je nekoliko bolj sprejemal določene zahteve modernega sveta, posebej zahteve delavskih pravic, čeprav je Cerkev potrebovala dolgo časa, da je sprejela nekatera načela moderne. Danes se nam postavlja vprašanje, ali bo Cerkev v moderni dobi še veljala kot etično alternativni sistem moderne družbe ali ne? In kako naj Cerkev ravna ob vedno večji napadalnosti sistemov moderne? Različnost idejnih in ideoloških podlag, ki so jih uveljavile liberalno-nacionalne države (Francija, Italija, Nemčija, Avstrija),

prinašajo ustaljeni podobi krščanstva vedno večje spore s silami moderne. Sistemi moderne znanosti in politike (Galilej, Machiavelli, Hobbes) temeljijo na postavkah, ki Cerkvi niso lastne in ji tako jemljejo zakonitost. Na II. vatikanskem cerkvenem zboru je Cerkev tako priznala "avtonomijo zemeljskih stvarnosti", ki pa je relativna, se pravi pogojena z vero oziroma glede na Boga. Hkrati pa je avtonomna glede na svet.

Od nekdanje apologetske drže Cerkev s stališči Janeza XXIII. in dokumenti II. vatikanskega cerkvenega zbora ter s stališči Janeza Pavla II. preide v dialog s svetom in drugimi religijami. Poudarja predvsem dialog in nenasilje v svetu. To pa je hkrati tudi pristop, po katerem lahko dejavno deluje Cerkev v moderni dobi. Ko Cerkev izhaja iz temeljev vere, deluje ravno v smislu zahtev postmoderne dobe.

ZAKLJUČEK

Reševanje zapletenih problemov sodobnega sveta, religij in Cerkve je pogojeno z vsestranskim dialogom. Na dialog opozarjajo mnogi cerkveni dokumenti, izpostavljajo ga postmoderni misleci in mnogi politiki. Človek pride na svet in je sposoben preživeti le v dialogu. Dialog predstavlja temeljni lik srečevanja z ljudmi. Prav tako v dialogu ljudje vzpostavljamo svoj simbolni svet. Danes bolj kot kadarkoli svet potrebuje dialoško kulturo na vseh področjih. Cerkev, katere temeljni okvir delovanja je dialog, mora dati svetu zgled takega dialoškega reševanja problemov. Dialoškost nas navsezadnje odpira Bogu, ki

pomaga presegati naše zemeljske omejenosti na poti k drugemu. Svet je danes zaradi vedno bolj zaostrenih razmer prisiljen k dialogu. Potreben je dialog v politiki, gospodarstvu in povsod drugod kot pogoj za preživetje. Mnoge demonstracije, zapletena vprašanja politike in religij zahtevajo dialoško naravnost, saj je le-ta upanje za prihodnost človeštva. Vzgoja za *dialog* in *k dialogu* se začne predvsem v družini, saj se v njen dialoška drža vzpostavlja najprej. Kako lepo je, ko vidimo družino, ki drži skupaj. Če rečemo drugače, dialoško povezani ljudje čutijo skupaj in so močnejši pri razreševanju svojih problemov, hkrati pa so usposobljeni za pomoč drugim. Tudi za kristjane v Cerkvi je danes bolj kot kadarkoli pomembno, da so povezani med seboj. Povezanost v Cerkvi je ključ za preživetje vere in Cerkve. Vedno bolj pa se kaže nujnost dialoga z drugimi religijami. Globina vere namreč daje trdnost in odprtost za druge, saj v njej se lahko srečujemo ljudje različnih ver in prepričanj.

Danes ni potrebno spreobrnjenje v drugo vero. Potrebno pa je vedno prizadevnejše poglobljanje svoje vere. Saj bo globoko veren in socialno čuteč človek sposoben sočutja in sobivanja z drugimi in drugačnimi.

LITERATURA

Avguštin, Avrelij. 1984. *Izpovedi*. Celje: Mohorjeva družba.

Juhant, Janez. 2012. *Človek in religija*. Ljubljana: Teološka fakulteta.

Klun, Branko. 2009. *Religija*. V: Ivan Janez Štuhec in Anton Mlinar, ur. *Leksikon krščanske etike*. Elektronska izdaja. Celje, Ljubljana: Celjska Mohorjeva družba.